

**ACADEMIA DE ȘTIINȚE
A MOLDOVEI
SECȚIA ȘTIINȚE EXACTE ȘI INGINEREȘTI**

bd. Ștefan cel Mare , 1
MD-2028 Chișinău, Republica Moldova
Tel. (373-22) 21-24-68
Fax. (373-22) 21-24-68
E-mail: ssit@asm.md

**ACADEMY OF SCIENCES
OF MOLDOVA**

**DIVISION OF EXACT AND
ENGINEERING SCIENCES**

Ștefan cel Mare Ave., 1
MD-2001 Chisinau, Republic of Moldova
Tel. (373-22) 21-24-68
Fax. (373-22) 21-24-68
E-mail: ssit@asm.md

AVIZUL BIROULUI SECȚIEI ȘTIINȚE ALE VIEȚII A AȘM

asupra raportului pe proiectul din cadrul Programului de Stat 20.80009.5107.17
*Crearea, evaluarea și implementarea soiurilor noi de viță de vie și a clonelor soiurilor omologate,
conforme schimbărilor climatice și principiilor de agricultură durabilă*
Prioritatea II. Agricultură durabilă, securitate alimentară și siguranța alimentelor
Conducător de proiect: Dr. CAZAC Tudor

Perfectat în baza audierii raportului anual a *implementării proiectelor din domeniile cercetării și inovării* la Ședința comună a AȘM și Consiliul științific al Institutul Științifico-Practic de Horticultură și Tehnologie Alimentară din 02.12.2021

S-a discutat: Raportul pe proiectul de cercetare din cadrul Programului de Stat (2020-2023), etapa anului 2021 20.80009.5107.17 Crearea, evaluarea și implementarea soiurilor noi de viță de vie și a clonelor soiurilor omologate, conforme schimbărilor climatice și principiilor de agricultură durabilă, director proiect dr. CAZAC Tudor, Institutul Științifico-Practic de Horticultură și Tehnologie alimentară

S-a decis prin vot unanim:

Luând în considerare dezbaterile din cadrul audierii publice și avizele experților, se aprobă următorul aviz consultativ asupra proiectului:

Proiectul este „**Aprobat**”, cu calificativul general „**Foarte bine**” (38,1).

Calificative pe criterii:

1. *Atingerea scopului, obiectivelor și rezultatelor declarate în propunerea de proiect în corelare cu cele obținute pe durata executării/implementării proiectului – “Foarte bine”.*

Întru realizarea scopului propus, echipa din 35 de persoane pentru anul 2021 a trasat 15 obiective și 14 acțiuni. În rezultatul activităților echipa a reușit să atingă indicii programați pentru fiecare acțiune în parte, cele mai importante dintre ele fiind obținerea semințelor hibride, fondarea plantației de hibrizi noi, evidențierea elitelor de perspectivă, evaluarea potențialului generativ și productiv a unor soiuri importante de cultură și de portaltol viticol; obținerea rezultatelor în: studiul genético-molecular privind locile de rezistență la boli; studiile agrotehnice privind defolieră parțială timpurie în combaterea făinării viței de vie, eficiența a 7 produse chimice cu toxicitate redusă contra organismelor nocive; studiul eficienței a unor fertilizanti și a mai multor forme de butuc în vederea majorării cantității de struguri la o unitate de producție etc. Activitățile teoretice și practice la realizarea programului 2021 s-au soldat cu înregistrarea în Catalogul soiurilor de plante a soiului MELEAG și obținerea Brevetului pentru soiul BASARABIA.

2. *Diseminarea rezultatelor obținute* – “Foarte bine”:

- în reviste naționale de categoria B⁺, B, C - 3;
- în alte reviste internaționale sau naționale, culegeri conferințe internaționale - 12;
- în culegeri conferințe naționale, teze la conferințe – 2.
- articole de popularizare a științei-2

Din lista lucrărilor publicate, 50 % din lucrări sunt publicații în culegerea Institutul Științifico-Practic de Horticultură și Tehnologii Alimentare.

3. *Valoarea socio-economică a rezultatelor obținute, materializarea rezultatelor și perspective de implementare* – “Foarte bine”.

- brevete de invenții și alte obiecte de proprietate intelectuală - 1;
- participări la emisiuni TV/radio – 2

Rezultatele obținute în anul 2021 vor avea un impact teoretic și aplicativ valoros în sectorul vitivinicol a țării, mai ales în sectorul ce ține de multiplicarea materialului săditor. Implementarea soiului nou MELEAG va îmbogăți diversitatea varietală a culturii, iar din plantația de 1,7ha cu hibrizi – vor fi evidențiate și promovate soiuri noi din ultima generație de ameliorare, adaptate la schimbările climatice, rezistente la boli și vătămători. Identificarea afinității de producere a soiului de cultură cu cel de portaltoi va contribui la diminuarea impactului negativ a schimbărilor climatice asupra productivității și longevității plantațiilor la 6 soiuri omologate, iar elaborarea modelelor matematice pentru obținerea vinurilor cu denumire de origine pentru 3 soiuri de cultură vor contribui la diversificarea producției vitivinicole în diferite regiuni agro - climaterice a țării. Prin aceste acțiuni, echipa a contribuit la fortificarea sustenabilă a sectorului care va avea un impact pozitiv asupra sporirii profitului economic și a implicării unui număr mai mare de angajați din rândul locuitorilor de la sate.

Obiecții:

La un volum atât de mare de cercetări, doar un singur brevet de invenție. Perspective de implementare sunt, dar nu s-a realizat la justa valoare.

4. *Participarea tinerilor în proiect, pregătirea cercetătorilor în cadrul proiectului prin doctorat/postdoctorat* – “Foarte bine”.

Ponderea tinerilor constituie 20% din numărul total al executorilor conform contractului de finanțare.

Tinerii cercetători a echipei de lucru (6 persoane cu vârsta ≈35 ani, 3 dintre care sunt doctori în științe), au fost activ implicați în realizarea acțiunilor programului. Totodată este de menționat, că cu participarea tinerilor au fost publicate: un articol într-o revistă categoria C; un articol într-o culegere științifică editată peste hotare; două publicații în lucrările a 2 conferințe științifice internaționale, una peste hotare și alta din R. Moldova. Unul dintre tinerii echipei a fost prezent cu 2 referate la o manifestare științifică internațională și la o emisiune TV națională.

În p.9 a raportului se menționează că echipa proiectului contribuie la pregătirea cadrelor prin elaborarea și efectuarea lucrărilor de licență, masterat și doctorat. Raportul avea de câștigat dacă în lista nominală a executorilor erau evidențiați masteranzii, doctoranzii, post doctoranzii și etapele atinse în elaborarea tezelor de master, doctor sau doctor habilitat de către aceștia. Considerăm că ar fi fost oportun ca participarea tinerilor să fie raportată mai pe larg, într-un compartiment aparte a raportului.

5. *Colaborarea națională/internațională în cadrul proiectului* – “Bine”.

Echipa proiectului menține relații strânse de colaborare științifică și practică cu mai multe entități naționale în: domeniul implementării rezultatelor științifice în practica agricolă (SA Cricova, SRL Sălcuța și SRL Terra vita); pregătirea cadrelor (UASM) prin elaborarea și realizarea proiectelor de licență, masterat și doctorat și colaborare științifică cu AȘM, în încercarea unor noi produse biologice și chimice în protecția culturii de vița de vie.

De asemenea, echipa menține 3 contracte de colaborare științifică cu entități științifice de profil din străinătate (RO, UA și RU) și un contract de colaborare în bază de licență cu Cooperativ Vivai Rauscedo, IT privind multiplicarea soiurilor create în institut.

Recomandări:

- Sporirea procentului de tineri cu vârsta de până la 35 de ani.
- În lista nominală a executorilor de evidențiat masteranzii, doctoranzii, post doctoranzii și etapele atinse în elaborarea tezelor de master, doctor sau doctor habilitat de către aceștia
- A se prezenta informația detaliată privind colaborarea națională/internațională

Scopul, obiectivele, acțiunile și rezultatele obținute în realizarea obiectivelor de cercetare, implementare, diseminare și pregătirea cadrelor sunt clar prezentate și cuantificate pentru fiecare acțiune în parte. Considerăm că raportul proiectului merită a fi aprobat și continuat dat fiind faptul că multe din obiectivele științifice și practice urmează a fi verificate în experiențe cu soiuri din ultima generație de ameliorare.

Conducător al
Secției Științe ale Vieții
acad.

Boris Găină

Secretar Științific al Secției
Dr.

Gabriela Romanciuc